

www.vulkani.rs
office@vulkani.rs

Naziv originala:
David Lagercrantz
MEMORIA

Copyright © 2023 by David Lagercrantz
Originally published in Sweden as MEMORIA by Norstedts Forlag,
Stockholm, in 2023. Published by agreement with Norstedts Agency
Translation Copyright © 2025 za srpsko izdanje Vulkan izdavaštvo

ISBN 978-86-10-05515-3



Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

DAVID LAGERKRANC MEMORIA

Preveo Mirko Bižić

VULKAN
IZDAVAŠTVO

Beograd, 2025.

PROLOG

Prvog juna 2004. godine mađarski biznismen sa neobično jakim moćima dedukcije primio je poziv na fiksni telefon u svojoj kancelariji. Razgovor je spadao u poznatu kategoriju – analiza okolnog sveta – i niko nije mogao predvideti da će se raspravljati o bilo čemu značajnom ili odlučujuće važnom. Međutim, pošto je analitičar koji je pozvao tog dana imao optimistički pogled na svet u celini – izuzev situacije u Iraku – brbljao je o raznim stvarima i uzgred spomenuo profesora Hansa Rekea.

„Čujem da Rekea interesuje smrt Klare Lidman.“

To je bilo sve, ali je bilo dovoljno da učini da mađarski biznismen oseti kao da ceo svet menja svoju nijansu.

Mada je, naravno, priča počela mnogo ranije.

JEDAN

Hans Reke je u to vreme imao samo dvanaest godina.

Sneg je padao veoma jako kada se u veličanstvenoj kući u Beču oglasilo zvono na vratima. Doktor Brant, njegov profesor matematike, ušao je sa i više nego prevelikom šubarom na glavi. Sa njim je bio dečak Rekeovih godina, kovrdžave kose i tamnih, prodornih očiju. Doktor Brant ga je predstavio kao Gabora, a Hans mu je pružio ruku.

Ostala je da visi u vazduhu, a drugi dečak se provukao pored njega gipko kao mačka. Bilo je nečega pretećeg u njemu, i Hans nije mogao da razume šta se dešava. Dečakove oči sijale su zelenom bojom, a u svakom njegovom pokretu bilo je nekakve budnosti i spremnosti. Njih dvojica su se smestili za veliki pisači sto pored police sa Beto-venovom bustom, i tek tada su se stvari malo razjasnile.

Dečak je očigledno bio neki talenat, i ideja je bila da se njih dvojica takmiče i odmere jedan protiv drugog. Doktor Brant im je dao zadatke – o Kantorovom matematičkom dokazu beskonačnosti – i napetost je odjednom porasla. Drugi dečak – Gabor – treperio je od poleta i odmah se dao na posao. Hans je, međutim, ostao miran i zurio je u obrise dečakovih ramena.

„Zašto ne pišeš?“, pitao ga je doktor Brant.

„Sada ću da počnem.“

Ali bio je obuzet mislima, udubljen u zagonetku koja je bila primamljivija od matematike, i zapanjeno je gledao kako drugi dečak vrši proračune munjevitom brzinom – skoro virtuožno. Hans je odlučio da ga pusti da pobedi. *Šta me briga?* Pomislio je. Svejedno, nešto u njemu želelo je da uzvрати borbom, i on je polako počeo da rešava zadatak. Kasnije je pomislio da je sve prošlo sasvim dobro – ne baš

sjajno, ali pristojno – ali, kada je ponovo podigao pogled, Gaborove oči sijale su trijumfalno.

„Impresioniran sam, dečaci. Zašto sada ne biste napravili pauzu od dvadeset minuta da se upoznate?“, rekao je doktor Brant, očigledno zadovoljan. I tako su se Hans i Gabor obukli i izašli u dvorište. Obuća im je škripala po smrznutoj zemlji.

Sneg je padao u krupnim pahuljama. Dan je bio hladan, i Gabor je iznenada ispuštao slab zvižduk – visoki, četiri puta naglašen ton ge – koji se čuo na svakom trećem ili četvrtom izdisaju. Bila je to neka vrsta ranjivosti koja je bila u kontrastu sa žestinom dečakove prirode koja je inače zračila iz njega.

„Koji sport treniraš?“, upitao je Hans.

Činilo se da je Gabor zastao da razmisli.

„Samoodbranu.“

To je bilo previše neodređeno za Hansa.

„Kakvu?“

„Mogu da ti pokažem.“

Gaborovo telo postalo je napeto i slabašni zvižduk njegovog disanja spustio se za pola tona do fis, što je učinilo da Hansu popusti pažnja. To je godinama bio njegov usud: kada se tonovi oko njega promene, on ih je kompulzivno analizirao. Zbog toga nije bio na oprezu kada ga je Gabor dograbio.

Bilo je to kao da je upao u klopku. Silovito je okrenut i oboren na zemlju, i nekoliko sekundi ništa nije video. Zatim je osetio Gaborov pogled na sebi, ispunjen i zadovoljan, kao da ga gledaju oči grabljivca koji je dobio ono što je želeo.

A onda je on nestao. Reke je ležao osećajući oštar bol u potiljku, i tek posle trećeg ili četvrtog pokušaja uspeo je da se uspravi na noge i otetura u kuću. Kosa mu je bila lepljiva i mokra, i dugo je stajao ispred kade u kupatilu u prizemlju pokušavajući da zaustavi krvarenje. Prošlo je nekih petnaest ili dvadeset minuta pre nego što se vratio u biblioteku.

Doktor Brant je i dalje stajao kod pisaćeg stola, i prenatlaženim pokretima i sa izgledom dubokog razočaranja pokazao je da je Gabor

otišao kući. Uopšte nije primetio da je Reke povređen i bled. Kao zapravo ni Rekeova majka. Ona je čitave večeri bila prezauzeta traženjem dva komada nakita koja su iznenada nestala.

DVA

Policajka Mikaela Vargas iz Husbija uselila se kod profesora Hansa Rekea u Grevgatan u stokholmskom najprefinjenijem kvartu, što je učinilo da se svi u njenom okruženju uzbude i počnu da tračare. Ali sada je želela da izađe odatle.

Reke je bio u depresiji i beznađu, i jedva da je izlazio iz spavaće sobe. Čim se on barem malo pribere, ona će otići tamo da spakuje svoje stvari. Ali, pre svega ostalog, želela je da zatvori slučaj u čije su se istraživanje upustili. Odnosilo se na ženu koja je proglašena mrtvom, ali se možda pojavila na nedavno snimljenoj fotografiji sa odmora u Veneciji, i mada Mikaela nije zaista verovala ni u šta od toga, bilo je nečega u toj priči što ju je intrigiralo.

Zbog toga je došla u policijsku stanicu u Bergsgatanu da se sastane sa inspektorom Kajem Lindrusom, koji je istraživao tu nesreću pre skoro četrnaest godina. Ali Kaj Lindrus nije žurio, što nju nije iznenađivalo. Zvučao je neraspoloženo za saradnju i gundavo preko telefona, i sada je stajala pomalo bezvoljno u prijemnom odeljenju u prizemlju, zureći napolje na ulicu. Provezao se džip sa čoporom maturanata u otvorenom zadnjem delu koji su vrišteći slavili dobijanje diplome. Bio je 5. jun 2004. i prelep letnji dan, a ona je bila na ivici da se okani svega ovoga i ode kada je čula glas iza sebe.

„Moja koleginica privatna istražiteljka, pretpostavljam?“

Okrenula se i rukovala sa njim. Bio je mlađi nego što je zamišljala – verovatno oko pedeset godina – sa krupnim smeđim očima i plavom kosom začesljanom unazad, ali takođe i prostiji. Gledao je u nju kao da je vidi u tri ili četiri sata posle ponoći. Privila je svoju teksas jaknu tešnje uz telo.

„Zahvalna sam što si pristao da se nađemo“, rekla je.

„Kler Lidman je mrtva“, odmah je izjavio Kaj Lindrus.

„Verovatno. Ali ipak mislim da je to pomalo intrigantno.“ Dodir-nula se po unutrašnjem džepu. „Obećavam da ću biti kratka.“

Inspektor Lindrus je nastavio da pogledom odmerava njeno telo.

„Možeš da budeš kratka koliko hoćeš, ali ja i dalje ne verujem u to.“

Mikaela je poželela da ima nešto što bi mu nagurala u grlo.

„Možda bi mogao da pogledaš sliku pre nego što doneseš zaklju-čak“, napomenula je, ulazeći za njim u lift.

Naravno da je Kaj Lindrus pogledao fotografiju, i naravno da je bilo prosto smešno da mu smeta činjenica da je devojka bila tako mlada, i imigrantkinja do srži. S druge strane, nije toliko lako odbaciti svoje predrasude, pogotovo kada je u pitanju istraga o Lidmanovoj. Bila je to otvorena rana u njegovoj karijeri, i zaista je bilo nečega čudnog u vezi sa čitavom stvari. Veoma lepa, obrazovana žena koja je zaradi-vala za život pregovarajući sa krupnim zverkama iz poslovnog sveta nestala je bez traga pre četrnaest godina – samo da bi se pojavila nekoliko meseci kasnije potpuno spaljena u sudaru sa cisternom za gorivo u Španiji. Naravno, on je od tada hiljadu puta premišljao o tome. A opet... jebeš ga. Sve je to već istorija, a petak je po podne. Stvarno bi trebalo da uskoro krene kući da se napije i možda čak spopadne svoju ženu. Vredelo bi barem da pokuša.

„Znači, radiš u odeljenju za maloletnički kriminal?“, upitao je.

„Pokušavam da radim druge stvari u slobodno vreme.“

„Kladim se da pokušavaš. Sviđa mi se tvoja teksas jakna.“ U stvari je mislio na njene sise, i ponovo ju je odmerio pogledom od glave do pete.

Ne bi škodilo da su joj noge malo duže, a ne bi škodilo ni da se malo više osmehuje. Ali bilo bi nepristojno prigovarati.

Ušli su u njegovu kancelariju, i on je sklonio neke papire sa pisa-ćeg stola. Kroz otvoren prozor čulo se kako maturanti vrište dok je povorka džipova prolazila dole niz ulicu. Bio je u iskušenju da kaže nešto prekorno o njima, ali nije želeo da deluje čudan i drugačiji od ostalog sveta.

„Kakva žurka“, primetio je. „Skoro da poželiš da budeš dole sa njima.“

„Skoro“, rekla je ona.

„Da li si ti vrištala kada su te poslednji put pustili da izađeš iz škole?“

„Iz sve snage.“

„To nije moglo da bude tako davno, pretpostavljam?“, kazao je on, i odmah se zbog toga pokajao.

Ponovo isto iritiranje, isti nesvesni način da se kaže kako je ona premlada i neiskusna da bi iznosila čudne teorije koje sugerišu da je Kler ustala iz mrtvih. Ali protiv toga se ništa nije moglo.

„Jesi li time hteo da kažeš nešto određeno?“

„Ne, ne. Ali u moje vreme svi su mislili da su te bele kape desničarske. Sada ih odjednom svi žele.“

„Stvarno?“, nezainteresovano je upitala ona.

„Izgleda da ponovo nije moderno biti buntovnik.“

„Znači tako je?“

„Dopada li ti se Ulf Lundel?“

„Ko?“

Te proklete cure iz kraja nemaju pojma o Švedskoj.

„Pa, šta kažeš, mogli bismo i da završimo sa ovim“, rekao je to-
nom koji nije uspevao da sasvim prikrije njegovu iritiranost, a ona
je klimnula glavom. Gurnula je ruku u unutrašnji džep i izvadila fo-
tografiju zaštićenu plastičnom folijom.

On je na trenutak bio uplašen. Nije mogao da razume zašto. Ne, umirio je samog sebe – to je nemoguće. Postojala je umrlica. Uzorci DNK. Lično je video telo. Kler Lidman sasvim sigurno nije ponovo lutala po svetu odevena u elegantni crveni kaput.

TRI

Hans Reke je svirao adađo iz *Patetične sonate* na velikom klaviru. Prestao je posle samo nekoliko minuta. Melodija mu više nije bila

privlačna, mada to verovatno nije bila Betovenova krivica. Više mu ništa nije bilo privlačno. Ustao je pitajući se kuda da se okrene. Levo ili desno?

Njegov život trenutno se sastojao od ove vrste odluka. Da li da legne ili da ostane da sedi? Napolju je zavijao auto-alarm, a njegov zidni sat je otkucavao – *tik-tik-tik-tik-tik* – kao da želi da ukaže koliko je sekundi protraćeno na uzaludnost.

Kuda je Mikaela otišla? Nije je video nedelju dana. Možda se vratila kući – i ko bi mogao da je krivi? Verovatno je bio grozno društvo – ali ipak je bolelo. Odlučio je da ode u kuhinju i popije čašu vina; bio je u tako žalosnom stanju da je i to smatrao nekom vrstom poduhvata. Ali nije uspeo ni u tome. Umesto toga je skrenuo u kupatilo i otvorio ormarić za lekove. Zatvori ga, prekoreo je samog sebe. Izadi odavde. Ali njegove ruke kao da su imale sopstveni život i volju i poslužio se sa dve nove pilule koje mu je dao Fredi, njegov doktor iz pakla.

Zvale su se oksikonton, i po Fredijevim rečima jedva da su uopšte izazivale zavisnost. Bitanga, pomislio je dok se spuštao na WC šolju i puštao da ga uspomene preplave – naravno, nije bilo lepih uspomena, samo bolne besmislice, kao oni daleki dani u Beču kada je sneg samo nastavljao da pada bez prestanka. Zar ta sećanja nikada neće izbledeti? Ustao je, osluškujući. Da li je to bio neki zvuk? Bez ikakve sumnje. Koraci na njegovom stepeništu. Poznati koraci.

Potpetice njegove ćerke Julije kuckale su žustro kao i uvek. Pa, u stvari... pažljivije je oslušnuo... možda *ne* kao i uvek. Koraci su se zaustavili; bili su lišeni živahnosti i mladalačke nametljivosti, i setio se da je Julija u poslednje vreme izgledala zabrinuto. Ali stare uspomene bile su poput izmaglice koja se spustila preko njegovih misli i nije se mogao prisetiti da li je išta pominjala.

Namestio je kosu i krenuo prema vratima. Nikada nije bilo potrebe da ih otvara – Julija je obično sama ulazila – i sada ju je pažljivo pogledao; misli mu i dalje nisu bile bistre. Nosila je farmerke sa rupama na kolenima, kožnu jaknu iz prodavnice stare odeće i crne cipele sa apsurdno visokim štiklama. Bila je preterano našminkana. Tesno je stegnula jaknu oko sebe, kao da joj je hladno.

„Zdravo, dušo. Da li to pada sneg?“ Buljio je u njeno rame kao da je na njemu upravo spazio nekoliko pahulja.

„Da li je to bila šala?“

„Da“, postidjeno je priznao. „Naravno.“

Ispružio je ruke da je zagrli, ali ona je prošla pravo pored njega.

„Leto je, tata.“

„Naravno.“

„Ili možda sneg pada negde u tvojim mislima?“ rekla je ona, što je nažalost bio pogodak pravo u centar, ali u ovom trenutku morao je da se vrati u sadašnjost. Njegova devojčica je došla. Pogledao ju je još pažljivije. Očigledno je smršala, i to mu se nije dopadalo. Kažnjavanje tela bilo im je porodična odlika. Naravno, njegova majka je to smatrala vrlinom – znakom elegancije i otmenosti – ali on je znao da je ponekad prikrivalo strašnu, smrtonosnu zavisnost. Bilo je to ono jedino za šta je znao što je stremilo ka oskudici, nedostatku.

„Dušo, hajde da nešto ručamo“, predložio je.

„Ti kuvaš, zar ne?“

Bilo je oštine u njenom glasu i nekakve napetosti u njenim vitkim rukama.

„Razume se.“ Otišao je u kuhinju i otvorio frižider. „Moja nezgrapnost te obično zabavlja. Inače, usuđujem se da kažem da je gospođa Hanson nešto spremila. Pogledaj ovamo.“ Zavirio je u zdelu na srednjoj polici. „Rižoto“, rekao je, mirišući sadržaj posude. „Sa belim vinom, kuvanim povrćem i parmezanom. A pogledaj ovamo.“ Malo je živnuo. „Prženi šampinjoni i rukola – prava gozba.“

„Ne, moram da krenem.“

„Ali tek si došla. Podgrejaću u mikrotalasnoj. Čak mogu da ti ponudim čašu vina – nedavno si napunila devetnaest godina, ako se ne varam?“

Sav se ozario, pretvarajući se da je bio rasejaniji nego što jeste, ali nije dobio ništa zauzvrat.

„Došla sam da kažem samo jedno“, objavila je Julija, dok je on stajao sa rižotom u rukama i predosećajem da će čuti nešto uznemirujuće.

Ali možda je to bilo samo sećanje na ono što mu je ta zima nametnula. Davao je sve od sebe da izgleda kao pribran i smiren otac – kao da nije upravo progutao gomilu opijata.

ČETIRI

Nije trebalo da dođem, mislila je Mikaela. Nije trebalo da dopustim da budem uvučena u ovo.

Tačno je znala kada se to desilo. Tačno u pola devet uveče desetog maja, kada je Samuel Lidman – udovac – došao da se vidi sa njima u Grevgatan i tresnuo fotografijom po stolu za kafu. Bilo je to bolno iskustvo. Samuel Lidman je teško disao i obilno se znojio po čelu i ispod košulje. Nosio je smeđe somotsko odelo i uglačane kaubojske čizme, i mada je od vrata naniže bio imponantna figura – kao da je isklesan iz kamena – lice mu je bilo crveno, a pogled oboren. Nije bilo teško osetiti sažaljenje prema njemu.

„Morate pažljivo da gledate“, rekao je. „Imam kod sebe i druge slike. Pogledajte uho, nos, usne. To je zapanjujuće.“

Ono što je nastojao da dokaže nije bila mala stvar. Njegova žena je bila mrtva već trinaest i po godina – ne mrtva u smislu da je nestala i nikada nije nađena – već mrtva u smislu da je identifikovana na osnovu zubarskog kartona i sahranjena na rimokatoličkom groblju u Sulni. Kako je Reke to izrazio, njeno vraćanje u život bilo je prilično ambiciozan projekat. Ali Samuel je očigledno bio veoma raspoložen da pokuša, dok im je pokazivao na lepu ženu u crvenom kaputu snimljenu na izletu u Veneciji.

„Vidite li? Vidite?“

„Svakako. Pustite nas da proučimo sliku“, odgovorio mu je Reke.

Mikaela je pretpostavljala da će on odbaciti ovo otkriće na što je moguće blaži način. Na kraju krajeva, Samuel je bio pravi gospodin koji ne voli da povređuje druge, a izgledao je kao da mu ovoga zavisi čitav život.

Njihov gost je bez sumnje bio čovek koji je mnogo patio. Bio je zaljubljen do ušiju i tek oženjen kada ga je Kler ostavila bez ikakvog upozorenja ili oprostajnih reči. To je bilo pre mnogo vremena – u jesen 1990. Ali rana je otvarana iznova i iznova, a stvarno je bilo tačno da se cela priča ne uklapa. Kler je bila prelepa i talentovana žena koja je uživala u meteorskom usponu u svojoj karijeri. Bila je glavni analitičar u jednoj od najvećih banaka u Švedskoj – *Nordbankenu* – i saradivala je neposredno sa generalnim direktorom, Vilijamom Fošom. U to vreme – u ranim danima finansijske krize devedesetih kada je švedski balon naduvanih cena nekretnina pukao – bila je zadužena za povrat pozajmica i obezbeđivanje kreditnih linija za nestabilne velike korporacije i finansijere. Bila je pod pritiskom, rekao im je Samuel, ali ona je to volela. Bila je borac i kockar, a njihov brak je bio srećan, uveravao ih je on. Čvrst kao stena, kako je on to izrazio.

Ali jedne večeri Kler je pošla da pošalje pismo svojoj sestri u London i nikada se nije vratila. Nestala je bez traga. Policija je preduzela naporne istražne mere već sutradan. Te nedelje su bile užasne, po Samuelovim rečima. Bez obzira na to, rekao je da čezne za tim vremenom jer je tada još imao svoju prošlost. Vreme koje je proveo sa Kler i dalje je bilo prelepo i neokaljano. Ali to će mu takođe biti oduzeto. Kada je policijski istražni postupak bio najintenzivniji, ona se javila – nije to bilo dugo pismo kakvo je napisala sestri već samo razglednica sa Sezanovom slikom – i porukom da ga je ostavila jer ne može više to da podnosi.

To ga je bolelo više od njene smrti, rekao je, i nedugo posle toga je otišao na putovanje. Opisao je to kao hodočašće, i nekoliko nedelja nije bio ni za koga dostupan. Kada je najzad pozvao kući iz Bombaja, saznao je da je Kler poginula u eksploziji kamiona-cisterne u San Sebastijanu, i on je očigledno imao vremena da stigne na njenu sahranu u crkvi u Sulni i vidi je poslednji put.

Ali nije to želeo.

„To zapravo više nije bila ona“, rekao je. Stvar nije popravljalo ni to što su mu rekli da je telo gadno opečeno. Odlučio je da zanemari sve to i nastavi da putuje.

„Bila je to najveća greška u mom životu“, zaključio je. „Uspeli su da me obmanu.“

Nije bilo jednostavno slediti njegovu logiku. Sestra, majka i inspektor Kaj Lindrus identifikovali su telo, ali Samuel je odmah postao opsednut idejom da bi Kler mogla i dalje biti živa. To je očigledno imalo veze sa činjenicom da nije uspeo da se pozdravi sa njom, i da je Kler morala da ima pomoć u odlasku iz Švedske, jer bi inače ostavila tragove za sobom umesto da samo nestane kao oblak dima. Mikaela se prisetila kako je Samuelovo mišićavo telo bilo napeto i kako se on sve više znojio dok je Reke proučavao fotografiju. A nije to ni bila neka naročito dobra fotografija – predstavljala je otprilike nešto najdalje od dokaza što se uopšte može zamisliti. Bez obzira na to, Reke ju je uzeo sa ozbiljnim izrazom lica i zagledao se u nju – iz pristojnosti, mislila je Mikaela – pa pregledao i stare Klerine fotografije koje je Samuel doneo sa sobom.

„Fascinantno“, rekao je.

„Vi to vidite, zar ne? To je ona...“

„Ne znam“, odgovorio je Reke. „Slika nije baš izoštrjena, zar ne? Nisam spreman da kažem ništa sa potpunom sigurnošću, osim da Kler i ova žena imaju istu harizmu. Gde idem ja, ide i život, kao što mi je jednom rekla neka nadmena violinistkinja. Ali stvarno se pitam... sačekajte trenutak...“

Ništa više nije rekao, i koliko god Samuel Lidman nastavljao da priča o sličnostima između Kler i ove žene, Reke nije mogao da ga čuje. Bio je duboko utonuo u jedno od svojih stanja sličnih transu.

„Pomalo je nervozna, zar ne?“, najzad se oglasio. „Izgleda kao da traži nekoga?“

„Možda.“

Samuel Lidman je napeto posmatrao Rekea.

„Ali pre svega...“

„Da?“

„Ima nečega neobičnog u njenom stavu. Krenula je napred, ali pomalo asimetrično. Da li je Kler imala povredu desnog kolena?“

Samuel Lidman je izgledao zapanjeno.

„Da, zaista jeste. Zašto pitate? Pokidala je ligamente na skijanju.“

„Zato što korak ove žene ima naknadno stečene osobine kako bi služili kao kompenzacija za povredu. Leva noga i kuk, pa, vidite li... Malo su nagnuti i oni primaju njenu težinu, što bi moglo da bude privremeno, usled iznenadne neravnoteže. Ali u isto vreme, u njenom držanju nema ničega defanzivnog – ne postoji osećaj da je nešto poremećeno ili povređeno.“

„Na šta ciljate?“

„Taj naknadno naučeni način na koji iskrece telo je nešto što je uvežbala do savršenstva, i moguće je da čovek možda čak i ne bi mogao приметiti da ona to radi. Možda je neophodno da se slika zaustavi kako bi se to videlo. Naravno, uzrok bi mogao da bude stari prelom donjeg dela noge ili butine, ali takve povrede nas obično ne muče tako dugo vremena. Pre bih pretpostavio da se nešto u meniskusu nikada nije zalečilo kako treba.“

Samuel Lidman je skočio sa stolice i počeo da korača napred-nazad po kuhinji, postajući sve uzrujaniji iz minuta u minut.

Uspeo je da stvori zaraznu atmosferu – kao da su zaista na tragu nečemu – i nekih pola sata Mikaela se posvetila uglavnom tome da ga umiri. Zbog toga joj je bilo potrebno neko vreme da opazi da se Reke ućutao. Mora da bude sam, rekao je, a ona je tek sutra shvatila da je počeo da sumnja u svoj zaključak.

To je bilo tipično za Rekea. Njegov mozak je primećivao nizove detalja munjevitom brzinom i sklapao ih u sliku – zapažanje. Ali kasnije bi proveo više vremena sumnjajući u svoj zaključak nego što mu je trebalo da do njega stigne, a ovom prilikom se posebno stideo samog sebe. Podstakao je nadu jednom nesrećnom čoveku. „Ja sam budala“, izjavio je, i možda je to bio početak njegove krize – njegovog spuštanja u tamu.

Ali nije bilo važno koliko je postićen – Samuel Lidman je već bio izvan sebe i uopšte ga nije bilo briga što se Reke predomislio. Samo je nastavio da im priča i na kraju je Mikaela obećala da će sve razjasniti,

zbog čega se pojavila kod inspektora Kaja Lindrusa sa fotografijom. Ali zbog toga takođe nije bila čvrsto ubeđena ni u jednu ni u drugu mogućnost, i sada, dok je spuštala fotografiju na Lindrusov pretrpani pisaći sto, to je delovalo nevažno i tričavo.

„Dakle to je to“, rekao je Kaj Lindrus uzimajući sliku.

Ali činilo se da nema strpljenja ni snage da je dugo razgleda. Preusmerio je pogled prema prozoru, kao da se nada da će ponovo čuti maturante.

„Verovatno bi trebalo da pogledaš malo pažljivije.“

On se promeškoltio.

„Nisi raspoložena za piće, jelda? Možda negde dole pored vode? Mogao bih ponešto da ti ispričam.“

Pogledao ju je s novom pažnjom, nesvesno otkopčavajući jedno dugme košulje, kao da je već počeo da se svlači pred ljubavni sastanak.

„Ha? Ne, žao mi je“, odgovorila je ona. „Moram kući.“

Osećala se nelagodno.

„Jesi li sigurna? Petak je i tako to, i sunce sija.“

„Idem da se vidim s majkom.“

„A dobro, shvatam. U redu, u redu.“ Njegov govor tela je pokazivao da sada namerava da posveti još manje pažnje toj glupoj fotografiji. Ona se upitala da li bi trebalo da doda nekoliko ublažavajućih reči uz svoje odbijanje, nešto u smislu „možda neki drugi put“, ali to bi samo bilo glupo i kukavički. Odlučila je da se koncentriše na fotografiju.

„Vidiš li?“, upitala je. „Uho i nos su naročito upadljivo slični.“

„Stvarno?“ Frknuo je kroz nos, ponovo zakopčavajući košulju. „Ali Samuel Lidman je našao fotografiju kod svog komšije.“

On joj je uzvraćao istom merom – to je bilo sasvim jasno – i ona je zauzela odbrambeni stav.

„Priatelj Samuela Lidmana našao ju je kod svog komšije“, ispravila ga je Mikaela.

„To je jednostavno... pomalo je čudno, zar ne?“, upitao je, a ona je priznala da jeste.

Delovalo bi bolje da je fotografija nađena posle dugog i metodičnog postupka potrage, umesto što se slučajno pojavila u foto-albumu sa letovanja nekog poznanika. Ali stvari su tako stajale, a ona se nadala da će uskoro moći da ode odavde i zaboravi na sve to.

„Da li je stvarno važno kako je slika nađena? Ili je to ona ili nije.“

„Hm, da, naravno“, složio se Lindrus, ponovo uzimajući fotografiju, dok je Mikaela zatvarala oči želeći da može da bude kao žena na slici. Veoma bi volela da se može s takvom lakoćom kretati uokolo i sijati od takve prirodne nadmoći.

PET

Reke je obraćao pažnju na sve što je video kod svoje ćerke: bleđi ten i blagu izmoždenost, ali i novu vrstu prkosne sreće u njenom pogledu.

Tražio je još nagoveštaja sa iznenadnom revnošću, kao da ga je zabrinutost za njegovu devojčicu vratila u život, i isprva nije video ništa osim još znakova da je izgubila na težini. A onda je primetio crveni beleg na njenom desnom članku – izbledeli otisak čvrstog stiska.

Da li je to bilo nešto na šta je ona pristala? Neka igra? Ruka ljubavnika? Ili ju je neko napao? Ne, pomislio je u sebi. Izuzev toga je izgledala u redu, a njegov mozak je uvek smišljao užasne scenarije. To je bio deo *njegove* krize, i verovatno nije bilo nikakvog razloga za brigu. Samo treba da je navede da bolje jede.

„Ne usteži se, dušo“, podstakao ju je. „Šta se dogodilo?“

„Raskinula sam sa Kristijanom“, odgovorila je, što bi verovatno trebalo da bude dobra vest na neki način.

Nikada nije mogao zaista da podnese Kristijana. To je bio jedan od onih samouverenih momaka koji imaju previše visoko mišljenje o sebi i pričaju razne besmislice o stvarima koje ne razumeju.

„O, zaboga. Žao mi je“, rekao je.

„Ne, nije. Nikada ti se nije dopadao.“

„To nije istina, on je fin momak.“ Upitao se da li je stvarno tako mislio – ili da li je bar trebalo da tako misli.

Uostalom, nije lako biti mlad. Takvim momcima treba vremena da shvate da nisu toliko bolji od svih ostalih. *Nescit occasum*.^{*} Ne zna za zalazak. Život prvo mora da ostavi svoje tragove. S druge strane, to nije bio aktuelni problem. Neko drugi je zauzeo njegovo mesto. Sada je to mogao da vidi sasvim jasno.

„Baš pričaš gluposti, tata.“

„Možda“, složio se on. „Ali upoznala si nekog novog, zar ne?“

„Kako znaš?“

Mogu to da vidim po otiscima na tvom članku, pomislio je u sebi. Nova, jača ruka te sada steže, i dodiruje te silovitije nego ona pre.

„Samo pretpostavljam, draga moja. Ko je taj srećnik?“

Ona ga je kritički posmatrala – to je bilo jasno – ali i nervozno. Mada je želela da ignoriše njegovo mišljenje, nije to radila, što mu je bar davalo malo nade. Ona je još dete – devojčica koja ne zna kako da se istrigne i oslobodi – i on se nagnuo napred da je zagrlji. Izmakla se. Od tog pokreta je izgledala još mršavije.

„Niko koga ti znaš.“

„Ne, naravno da ne. Ali kakav je? Zbog čega ti se sviđa?“

„Ti to ne bi razumeo.“

Upitao se da li ona stvarno veruje u to.

Imao je hiljadu mana i upravo je progutao opijate kao neki naroman, ali je razumeo sile privlačnosti, i one dobre i one destruktivne, a ako je to bilo u pitanju – za šta je pretpostavljao da jeste, s obzirom na njenu reakciju – ako je upoznala nekoga ko ne odgovara očekivanjima porodice ili je možda čak njihova potpuna suprotnost, onda to svakako nije bilo šokantno za njega. Sâm je čeznuo da prati sve moguće pesme sirena. Razumeo bi, i verovao je da ona to zna.

„Da, da“, rekao je upola glasa. „Ali možda možeš da mi kažeš nešto o njemu. Šta on radi? Da li studira?“

„Zar je važno šta on, kog đavola, radi?“

^{*} Lat. odlomak iz katoličke praznične molitve *Exsultet* (Pohvala uskrсної sveći): *Flammas eius lúciŕ matutínus invéniat: ille, inquam, lúciŕ, qui nescit occásum*. (Neka bi Jutarnja zvezda zatekla taj plamen kako i dalje gori: ta Jutarnja zvezda koja nikada ne zalazi). Ove dve reči nalaze se na švedskom Kraljevskom redu Polarne zvezde. (Prim. prev.)